

Szanowni Panowie Senatorowie, w uzupełnieniu do przekazanych Panom „Uwag sygnatariuszek petycji P8-05/14”, przedstawiamy – tym razem w większym skrócie - najważniejsze kwestie związane z przedmiotem tej petycji.

Okoliczności i skutki dodania art. 25 ust. 1b do ustawy o emeryturach i rentach z FUS

1. Bez rozgłosu i „na uboczu” ustawy o podwyższeniu wieku emerytalnego.
Art. 25 ust. 1b został dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na mocy art. 1 pkt 6 lit. b ustawy „o podwyższeniu wieku emerytalnego” z dnia 11 maja 2012 roku. Ze względu na pośpieszny tryb procedowania projektu ustawy, partnerzy konsultacji społecznych, a później parlamentarzyści, skoncentrowali się na kontrowersyjnym głównym przedmiocie ustawy, z konieczności ignorując poboczne regulacje szczegółowe, w tym – tę wprowadzającą art. 25 ust. 1b.
2. Brak legislacyjnego związku art. 25 ust. 1b z tzw. „emeryturami częściowymi”.
Art. 25 ust. 1b znalazł się w treści art. 1 pkt 6 lit b projektu ustawy „o podwyższeniu wieku emerytalnego” (w wersji z dnia 13 lutego 2012 r.) PRZED wprowadzeniem przepisów dotyczących emerytur częściowych do drugiej wersji projektu (z dnia 10 kwietnia 2012) ustawy, a więc bez związku z nimi.
3. Nierówne traktowanie podmiotów podobnych: naruszenie art. 32 Konstytucji.
Art. 25 ust. 1b w jaskrawy i nieuzasadniony sposób różnie traktuje podmioty podobne, naruszając w ten sposób art. 32 Konstytucji.
Przewiduje uszczerpienie zgromadzonego kapitału emerytalnego o świadczenia pobrane na wcześniejszej emeryturze tylko tym osobom spośród pobierających wcześniejszą emeryturę, które nabyły i zrealizowały prawo do niej przed dniem 1 stycznia 2013 (czyli przed dniem wejścia w życie ustawy emerytalnej z 11 maja 2012), ale zarazem nie zdołały złożyć do końca roku 2012 wniosku o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym, ponieważ:
a/ w oczywisty sposób „nie zdążyły” do tego czasu osiągnąć powszechnego wieku emerytalnego z przyczyn metrykalnych (w tej sytuacji są sygnatariuszki petycji z rocznika 1953 i młodsze);
b/ z powodu drastycznie ograniczonej informacji (także ze strony ZUS) na temat wejścia w życie tego przepisu niejako „przy okazji” ustawy o podwyższeniu wieku emerytalnego, nie dowiedziały się na czas o tej wysoce niekorzystnej nowej regulacji i nie zdołały uniknąć jej konsekwencji, chociaż teoretycznie mogły (głównie niektóre wcześniejsze emerytki urodzone w roku 1952).
4. Dyskryminacja ze względu na płeć: naruszenie art. 33 Konstytucji.
Ostatni rocznik mężczyzn, którzy uzyskali na starych zasadach prawo do wcześniejszej emerytury ze względu na wiek, czyli ci urodzeni w roku 1948, zachowali prawo do przyznawania emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego na dotychczasowych zasadach, podczas gdy wobec ekwiwalentnego ostatniego rocznika (1953) kobiet wcześniejszych emerytek – dotychczasowe zasady nie mają zastosowania.
5. Brak przepisów przejściowych: naruszenie zasady przyzwoitej legislacji - art. 2 Konstytucji.
Z niezrozumiałych powodów ustawodawca nie przewidział dla tego artykułu odpowiednich przepisów przejściowych, chociaż regulacja ta wprowadza do prawa emerytalnego zmiany, pociągające za sobą bardzo istotne, niekorzystne konsekwencje dla licznej grupy świadczeniobiorców. Stanowi to poważne naruszenie zasady „przyzwoitej legislacji”, a co za tym idzie, artykułu 2 Konstytucji, z którego ta zasada wynika. Pomimo zapewnień Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, półroczna *vacatio legis* ustawy absolutnie nie rozwiązuje problemu. Kobiety urodzone w roku 1953 i młodsze, choćby bardzo chciały, to nie mogły skończyć 60 lat (plus dodane ustawowo miesiące) przed wejściem w życie art. 25 ust. 1b, czyli przed dniem 1 stycznia 2013.

6. Pułapka zastawiona przez państwo: wcześniejsza emerytura jako „kredyt do spłacenia”:
kolejne naruszenia art. 2 Konstytucji.
Art. 25 ust. 1b powoduje pozbawienie pewnej grupy osób znaczącej części ich zgromadzonego kapitału emerytalnego, pomimo spełnienia przez nie uprzednio wszystkich warunków uprawniających do dysponowania tym kapitałem w momencie osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego i wystąpienia z wnioskiem o emeryturę „kapitałową”. Gdyby, rozważając przejście na wcześniejszą emeryturę, wiedziały one o przyszłych niekorzystnych zmianach, mających nastąpić tuż przed osiągnięciem przez nie powszechnego wieku emerytalnego, to mogłyby podjąć zupełnie inną decyzję.
Arbitralnym postanowieniem ustawodawcy, łamiącego wcześniejsze zobowiązania państwa, świadczenie pobierane przez te osoby na wcześniejszej emeryturze nieoczekiwanie nabrało charakteru kredytu wymagającego spłacenia.
Naszym zdaniem stanowi to kolejne naruszenie art. 2 Konstytucji, polegające na pozbawieniu nas praw nabytych i naruszeniu naszych interesów w toku, a w konsekwencji – na podważeniu zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa.
7. Pytanie prawne P 11/14 w Trybunale Konstytucyjnym.
Wątpliwości natury konstytucyjnej powziął także Sąd Okręgowy w Szczecinie, kierując do Trybunału Konstytucyjnego pytanie prawne P 11/14, dotyczące zgodności art. 1 pkt 6 lit. b (dodającego art. 25 ust. 1b do ustawy o e. i r. z FUS) z art. 2 i art. 32 Konstytucji jednak – ze względów procesowych - tylko w odniesieniu do tych osób będących na wcześniejszej emeryturze, które prawo do emerytury „kapitałowej” nabyły do końca grudnia 2012, ale wnioski o nią złożyły dopiero po tej dacie.
Apelujemy do Panów Senatorów o rozważenie skierowania dodatkowego wniosku do TK o szerszym zakresie, uwzględniającego wszystkich poszkodowanych, w tym rocznik ’53.
8. Negatywne skutki finansowe – terażniejsze i przyszłe.
Straty osób pokrzywdzonych art. 25 ust. 1b, nieuchronnie związane ze złożeniem (jednorazowego!) wniosku o emeryturę w dowolnym momencie po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego, polegają na:
- a/ utracie przez niektóre osoby najkorzystniejszej dla nich finansowo opcji emerytalnej – nieuszczerplonej emerytury „kapitałowej” lub jej radykalnym obniżeniu (gdy pomimo uszczerplenia pozostaje opcją korzystniejszą od emerytury „wcześniejszej”);
- b/ odebraniu możliwości corocznego korzystnego podwyższania świadczenia „kapitałowego” w przypadku kontynuowania zatrudnienia (pozostawania w ubezpieczeniu społecznym);
- c/ pozbawieniu realnej możliwości podwyższenia przyszłego, celowo odsuniętego w czasie, świadczenia „kapitałowego” (szczególnie w przypadku osób nadal pracujących), ponieważ strata spowodowana „uszczerpleniem” jest nie do odrobienia.
- Uwaga: Podkreślana przez MPiPS korzyść płynąca z przyznawania świadczenia wyższego, w przypadku zbiegu prawa do świadczeń, jest dla niektórych osób wątpliwa, gdy właśnie to najbardziej korzystne świadczenie (nieuszczerplona emerytura „kapitałowa” lub „emerytura po emeryturze” z aktualną częścią socjalną) stało się dla nich niedostępne, a wyboru ZUS dokonuje pomiędzy opcjami niekorzystnymi.
9. Perspektywa „dozgonnej” wcześniejszej emerytury.
Osoby, do których ma zastosowanie art. 25 ust. 1b są zmuszone do pozostania na „dozgonnej” wcześniejszej emeryturze w związku z:
- a/ odebraniem im prawa do nieuszczerplonej emerytury kapitałowej (obliczanej na „nowych zasadach”)
- b/ oraz równoczesnym pozbawieniem ich dostępu do tzw. „emerytury po emeryturze” (z aktualną częścią socjalną) na „starych zasadach” (według wykładni stosowanej przez ZUS – jest ona zarezerwowana tylko dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r., natomiast niektóre sądy są innego zdania).